

El vice-president del govern de la Generalitat de Catalunya, Josep-Lluís Carod-Rovira, reunit amb Alfons López Tena, vocal del CGPJ i un dels impulsors del Cercle d'Estudis Sobranistes.

Un referèndum per les escletxes legals

El 25 d'octubre de 2008 els bascos seran consultats sobre quin futur volen per al seu país. Ho anunciava el lehendakari, Juan José Ibarretxe, al debat de política general. Montenegro ja ho ha fet, i ara Escòcia, Flandes i el País Basc reivindiquen l'autodeterminació mitjançant la consulta popular, una via que es comença a observar des dels Països Catalans.

La possibilitat de convocar un referèndum des d'una comunitat autònoma sempre ha estat impedita per les instàncies polítiques de l'estat espanyol. Només cal recordar la reforma legal que va intentar el PP, a les darreries del govern de José Maria Aznar, de convertir en delinqüents, amb pena de presó i tot, aquells responsables autonòmics que promoguessin i convoquessin un referèndum.

Aquella reforma era feta a la carta i destinada al lehendakari, Juan José Ibarretxe, quan va proposar per primer cop la possibilitat de convocar a una consulta popular els ciutadans bascos, per referendar el primer *pla Ibarretxe*, naufragat a la presentació al Congrés de Diputats.

Ara, però, el govern basc es referma en la voluntat i en el compromís electoral de convocar la ciutadania basca a

una consulta popular per a determinar l'estatut polític del país. El president Ibarretxe anunciava solemnement divendres passat, al debat de política general del Parlament, una doble convocatòria. La primera, prevista el 25 d'octubre de 2008, pretén consultar la ciutadania respecte a un doble mandat: en primer lloc, l'emplaçament adreçat al govern espanyol i a ETA a iniciar un procés de diàleg per posar fi a la violència; i, en segon lloc, l'emplaçament adreçat als partits bascos a iniciar un procés sense exclusions per arribar a un acord sobre l'exercici del dret de decidir i el marc de relacions internes i externes del País Basc. Ibarretxe proposa una segona consulta per al segon semestre de 2010, que seria per a refermar l'opció de l'exercici del dret de decidir negociada.

El debat de la legalitat. Més enllà del debat polític obert amb la proposta d'Ibarretxe, el president del govern basc manté que aquesta proposta no implica cap problema jurídic, sinó que és una afer de "voluntat política". Alhora, addueix que la seva proposta intenta "canalitzar la solució del conflicte" i facilita que "la societat basca obri el camí a recórrer i validi el procés polític".

La reacció espanyola a l'anunci del president basc no és cap sorpresa. Només cal recordar, com dèiem, l'intent del PP de convertir la proposta del *pla Ibarretxe* en un delictes. Aquella reforma era feta a mida del president basc, quan va proposar per primer cop la possibilitat de convocar una consulta popular, en vista del bloqueig del seu *pla*.

De manera, doncs, que, de fet, la consulta que proposa Ibarretxe no s'ajusta a la legislació espanyola estrictament. Ara bé, el dret internacional sí que reconeix el dret d'autodeterminació, a la Carta de les Nacions Unides (1951), subscripta per l'estat espanyol.

Fins ara, doncs, la majoria de processos sobiranistes han apel·lat a aquest dret. I en el cas concret de l'estat espanyol, les teoritzacions sobre possibles convocatòries de referèndums s'havien concentrat en la legitimitat de la jurisprudència internacional.

L'esclatxa catalana. Des dels Països Catalans, els sectors polítics sobiranistes sempre han seguit de prop els processos emancipadors de les altres nacions sense estat. I, com dèiem, la teorització de la possibilitat de convocar un referèndum autodeterminista sempre s'ha fet sobre el suport de la legalitat internacional.

Avui, però, tal com anuncia una de les plataformes sobiranistes de creació recent, el Cercle d'Estudis Sobiranistes, a Catalunya es podria convocar un referèndum, respectant escrupolosament la legislació espanyola vigent, per iniciar un procés sobiranista. I és que el nou Estatut de Catalunya obre la possibilitat que la Generalitat convoqui consultes populars, fins i tot, per tant, un referèndum. Els articles 122 ("Correspon a la Generalitat la competència exclusiva per a l'establiment del règim jurídic, les modalitats, el procediment, l'acompliment i la convocatòria per la mateixa Generalitat o pels ens locals, en l'àmbit de llurs competències, d'enquestes, audiències públiques, fòrums de participació i qualsevol altre instrument de consulta popular, salvant el que disposa l'article 149.1.32 de la Constitució") i 29 ("Els ciutadans de Catalunya tenen dret a promoure la convocatòria de consultes populars per la Generalitat i els ajuntaments, en matèria de les competències respectives, en la forma i amb les condicions que les lleis estableixen") permeten, per primera vegada, que la Generalitat convoqui referèndums.

La limitació d'aquesta capacitat és que només es poden convocar en aquelles matèries que són competència de la Generalitat o dels ajuntaments i, a més, que en qualsevol cas sempre és competència del govern de l'estat donar l'autorització a la convocatòria. Malgrat aquestes limitacions, el Centre d'Estudis Sobiranistes constata que és una novetat important que la Generalitat pugui convocar consultes populars, en general, i que només caldria crear una llei al Parlament de Catalunya que desplegués la capacitat legislativa en matèria de consultes populars.

Un referèndum plenament legal.

De fet, al debat de política general català, tant les forces del tripartit com

El secretari general de CDC, Artur Mas, al debat de política general del Parlament de Catalunya. La proposta de crear una llei de consultes populars ha arribat a la cambra catalana.

CiU han presentat iniciatives per dur endavant una llei de consultes populars, que pugui ésser aprovada durant aquesta legislatura.

A aquesta competència nova de convocar consultes populars, cal afegir-hi la competència de la Generalitat d'impulsar reformes legislatives i constitucionals. De manera que, unint aquestes dues capacitats –la de convocar consultes populars i la d'impulsar reformes legals–, si el Parlament de Catalunya tingués una majoria sobiranista suficient, i amb un ampli suport social, el govern català podria arribar a convocar un referèndum plenament legal, per demanar si se li permet d'impulsar les reformes legals necessàries per a iniciar un procés autodeterminista (vegeu, a continuació, l'entrevista a Alfons López Tena). Òbviament, si aquesta tesi prosperés, l'oposició de l'estat seria només de caràcter polític, no jurídic.

Una via només a Catalunya.

Aquesta capacitat de convocar consultes populars, ara com ara, no es troba en els estatuts del País Valencià i de les Illes. I de moment, les majories polítiques avui predominants difícilment fan preveure que una via com aquesta hi pugui prosperar. El nou Estatut valencià (que, quan encara no té dos anys, ja serà reformat) només esmenta

a l'article 28 que "el president de la Generalitat podrà proposar, d'acord amb allò que determina la legislació de l'estat, la celebració de consultes populars", de manera que es parla de "proposar", no pas de "convocar". I a l'article 56, limita "el desenrotllament legislatiu del sistema de consultes populars" a l'àmbit municipal.

La possibilitat de convocar un referèndum sobre el dret d'autodeterminació torna a planar en el debat polític. De moment, només una formació s'ha mostrat obertament favorable a convocar un referèndum d'autodeterminació a Catalunya; el vice-president del govern de la Generalitat i president d'ERC, Josep-Lluís Carod-Rovira, és un dels dirigents polítics que ha defensat aquesta via. A final d'estiu llançava la proposta de convocar un referèndum per mitjà del qual Catalunya pogués decidir si vol tenir un estat propi, el 2014, justament al cap de 300 anys de la caiguda de Barcelona davant les tropes de Felip V. Pot ser una proclama més o menys condicionada per les vicissituds internes de la formació independentista, però és cert que la idea de fer un referèndum a Catalunya comença a formar part dels objectius de diversos sectors del sobiranisme català.

Enric Rimbau